

Orwell en de internationale rechtsorde

21 maart 2003

Een misvatting waart door de wereld – een misvatting die bewust wordt onderhouden door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Een misverstand, George Orwells *newspeak* waardig.

Eerst even het **gezond boerenverstand** aanspreken. De oorlog tegen Irak is onwettig. Punt.

Eén: elk land dat lid wordt van de Verenigde Naties, onderschrijft het intern reglement van de club, het Handvest – de bijbel van de VN. Het Handvest verbiedt elke lidstaat naar de wapens te grijpen als het een probleem heeft met een andere lidstaat.

[Artikel 4 voor de liefhebbers: *“In hun internationale betrekkingen onthouden alle leden zich van bedreiging met of het gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of de politieke onafhankelijkheid van een staat ...”*]

Het gebruik van geweld wordt dus als het ware buiten de wet gesteld. Op die regel gelden slechts twee uitzonderingen: geweld mag als de Veiligheidsraad of als men wordt aangevallen.

Twee: geen enkel artikel in het Handvest en geen enkele resolutie geeft aan eender welke staat het recht een politiek regime te wijzigen in een ander land. Integendeel zelfs: tussenkomen in de binnenlandse aangelegenheden van een lidstaat is taboe en wordt expliciet verboden, tenzij daartoe een machtiging bestaat van de Veiligheidsraad.

Nu het **Orwelliaanse misverstand**. Geen enkele resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties verleent aan de Verenigde Staten en Groot-Brittannië het recht om Irak aan te vallen, ook niet resolutie 1441, die unaniem werd gestemd op 8 november 2002. De verdedigers van een militaire oplossing van de Irak-kwestie beweren echter het omgekeerde. Resolutie 1441 zou hen het recht geven om militair op te treden indien Irak niet actief en onvoorwaardelijk zou meewerken met de inspecteurs van de VN.

Dat meningsverschil is géén voorbeeld van de typische interpretatieverschillen bij rechtsregels, maar een doelbewuste misleiding. Evidente opmerking: de inspecteurs hebben steevast verklaard dat Irak meewerkte, ook al kon die medewerking beter. Maar belangrijker: intentioneel worden twee documenten door elkaar gehaald om een kromme redenering recht te doen lijken.

Het eerste document is het oorspronkelijke ontwerp voor resolutie 1441, neergelegd in september 2002 door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. Dit ontwerp zei inderdaad dat lidstaten het recht kregen om militair op te treden bij niet-medewerking vanwege Irak.

[Voor de liefhebbers: *“The Security Council ... decides that false statements or omissions in the declaration submitted by Iraq to the Council and failure by Iraq at any time to comply and cooperate fully (...) shall constitute a further material breach of Iraq’s obligations, and that such breach authorizes member states to use all necessary means to restore international peace and security in the area.”*]

Maar een aantal permanente lidstaten van de Veiligheidsraad verwierp dit automatisme tussen, enerzijds, vaststelling door een lidstaat van niet-medewerking door Irak en, anderzijds, het recht voor die lidstaat om vervolgens Irak de oorlog te verklaren zonder opnieuw langs de Veiligheidsraad te moeten gaan. Een negen weken duurden de onderhandelingen. Toen werd een compromis bereikt: resolutie 1441 weerde elke vorm van automatisme. Samengevat: indien Irak zou weigeren om mee te werken en de inspecteurs dit zouden signaleren, dan zou de Veiligheidsraad opnieuw bijeenkomen en op basis van dit rapport van de inspecteurs de situatie opnieuw evalueren en de nodige maatregelen treffen.

[Opnieuw voor de liefhebbers: *“The Security Council ... (9) demands further that Iraq cooperate immediately, unconditionally, and actively with UNMOVIC and the IAEA; (11) directs ... UNMOVIC and ... IAEA to report immediately to the Council any interference by Iraq with inspection activities, as well as any failure by Iraq to comply with its disarmament*

obligations ...; (12) decides to convene immediately upon receipt of a report ... in order to consider the situation and the need for full compliance with all the relevant Council resolutions in order to secure international peace and security; (13) recalls, in that context, that the Council has repeatedly warned Iraq that it will face serious consequences as a result of its continued violations of its obligations.”

Nu nog een stap verder. Sommige voorstanders van de Irak-oorlog verwijzen naar de eerdere resoluties, en met name de resoluties 678 en 687. Ook hier wordt bewust mist gespoten.

Resolutie 678, gestemd op 19 november 1990, spreekt inderdaad over het gebruik van geweld – maar in zeer restrictieve zin: lidstaten krijgen enkel toestemming om geweld te gebruiken om de invasie van Koeweit door het Iraakse leger ongedaan te maken. Deze resolutie is dus wel de wettelijke basis voor de Golfoorlog van 1991, maar kan niet worden ingeroepen voor andere doelstellingen.

Resolutie 687, van april 1991, betekende het formele einde van de Golfoorlog. Zij legt een reeks voorwaarden op aan het verslagen Irak, met name een verbod op massavernietigingswapens. Eén paragraaf oppert de mogelijkheid om wapens te gebruiken, maar opnieuw in restrictieve zin: om de territoriale integriteit te respecteren. Opnieuw dus geen *carte blanche*.

Gezond boerenverstand, vermengd met een vleugje diplomatieke voorzichtigheid, deed Hans Blix gisteren dan ook suggereren dat naar zijn bescheiden mening Washington er nooit echt in geïnteresseerd is geweest om resolutie 1441 – de vernietiging van alle massavernietigingswapens – op een vreedzame manier uit te voeren.

Internationaal recht is natuurlijk niet in beton gegoten. Recht evolueert. Maar een evolutie waarbij staten het recht krijgen om op eigen houtje oorlog te voeren met landen waarvan zij vinden dat die ooit een bedreiging zouden kunnen vormen, is geen evolutie, maar regressie – terug naar de tijd toen oorlog nog niet als een aberratie werd beschouwd, terug naar de dagen van de imperia die regels oplegden aan de anderen, maar niet aan zichzelf.

Rik Coolsaet